

Editorial. El Pla de Formació 2006,
pàg 1 / Qüestions de treball.

Exposició Literatures de l'exili: un
procés de recerca, pàg 3 /

Noticiari. pàg 7 / Rerefons.

Conferència Internacional de la
Taula Rodona d'Arxius 2005 (CITRA),
pàg 17 / Reunió de treball de la
Secció provisional d'arxius notariais
de l'ICA (ICA/SAN) a Gènova, pàg 18 /
La secció d'Arxius d'Esports del
Consell Internacional d'Arxius
(ICA/SPO), pàg 20 / DLM fòrum 2005,
pàg 21 / Memòries d'un arxivador de
secà, pàg 22 / Bibliografia. pàg 23

Editorial

El Pla de Formació 2006

D'acord amb voluntat expressada en el Decàleg d'actuacions de la Subdirecció General d'Arxius, la formació és un dels aspectes prioritaris que cal impulsar en l'acció política d'arxius d'aquesta legislatura. Aquesta necessitat no només ve regulada per la mateixa Llei 10/2001,

de 13 de juliol, d'arxius i documents, quan estableix que la direcció del Sistema d'Arxius de Catalunya (SAC) ha de promoure la formació permanent dels professionals dels arxius i els ha de facilitar la informació i la documentació necessària pel desenvolupament de la seva

tasca diària sinó també, perquè la formació ha esdevingut pel propi col·lectiu d'arxivers, un dels valors més preats i el que ha possibilitat en el decurs dels anys la clau de volta de la definició i el desenvolupament de la metodologia arxivística catalana.

Amb la intenció de sumar esforços i coordinar les accions formatives, s'ha cregut oportú programar el Pla de formació amb la col·laboració d'algunes de les institucions i entitats que actuen en l'ensenyament de l'arxivística a Catalunya com són l'Escola d'Administració Pública de Catalunya (EAPC), l'Escola Superior d'Arxivística i Gestió dels Documents (ESAGED) i l'Associació d'Arxivers de Catalunya (AAC).

El Pla de Formació va dirigit a tots els professionals dels arxius catalans. El seu objectiu és aprofundir en els coneixements i la pràctica de les tècniques arxivístiques més quotidianes que utilitzen els arxivers en el desenvolupament de les seves responsabilitats i alhora, promoure i facilitar als propis professionals els coneixements dels estudis i les experiències més innovadores que van sorgint arreu del món relacionades amb la ciència arxivística.

En línies generals el Pla de formació d'enguany ofereix un ventall formatiu que abraça varis aspectes de la metodologia arxivística, per una banda es faran cursos sobre la concepció i la implementació de Sistemes de Gestió Documental a les institucions. L'objectiu és facilitar a tots els arxivers, fins i tot a aquells que la seva tasca diària està més centrada en arxius històrics, les nocions més importants sobre l'organització i el tractament de la documentació en el decurs del seu cicle de vida.

Per altra banda, es realitzaran tallers dirigits específicament a aprofundir en algunes tècniques arxivístiques. L'objectiu és facilitar als arxivers la possibilitat de treballar en la major diversitat de casos pràctics a partir d'uns coneixements teòrics. En aquest sentit es farà un taller sobre les tècniques de digitalització de documents en fons documentals i col·leccions, el qual permetrà adquirir certa pràctica sobre els suports de conservació digital i en potenciarà el seus usos, especialment en aquells casos que es

vulgui utilitzar per a la difusió dels fons mitjançant la xarxa d'Internet. Un altre taller que es realitzarà serà l'aplicació de la NODAC, la norma de descripció arxivística de Catalunya. La idea és facilitar l'aplicació d'aquesta norma de descripció en el major nombre possible de casos pràctics tenint en compte la diversitat de tipologies documentals que es conserven en els arxius. La recent i novedosa NODAC és pot consultar en el web de la Subdirecció General d'Arxius i esperem que a la primavera surti la seva publicació en català i en castellà.

Així mateix, s'ha pensat en un altre tipus de formació dirigida a aquells que volen aprofundir en l'estudi sobre la gestió dels documents electrònics. Aquest és un àmbit en el que els accelerats i renovadors canvis que es produeixen en les tecnologies de la informació i la comunicació incideixen directament en la funció arxiu, de forma que els tècnics estem obligats a un aprenentatge i reciclatge continu sobre el tractament i conservació d'aquests suports documentals. En aquest marc es realitzarà el *Postgrau de documents electrònics*, el mateix curs de tercer cicle i amb el mateix programa acadèmic que es va realitzar el 2004 a l'ESAGED (i coorganitzat amb l'AAC). A més, per tal de possibilitar que els arxivers hi puguin assistir de forma més còmoda i profitosa es realitzarà en dos anys, dos mòduls aquest any i dos mòduls més, l'any vinent.

Finalment, també aquest any és realitzarà per tercer any consecutiu la Jornada *Innov@.doc*, que ja esdevé un clàssic. La temàtica que centrarà la jornada d'enguany tractarà sobre la preservació dels suports digitals. L'objectiu és mostrar alguna experiència capdavantera que s'hagi produït arreu del món en aquest àmbit i així mateix presentar les reflexions de professionals de certa rellevància i notòria experiència que, a més de les seves explicacions, n'afavoreixin el debat i l'intercanvi d'opinions entre els assistents.

El Pla de Formació es realitzarà a l'Escola d'Administració Pública de Catalunya (EAPC) o a l'Arxiu Nacional de Catalunya (ANC)

Per a més informació, cal consultar en el web de la Subdirecció General d'Arxius.

Qüestions de treball

Exposició literatures de l'exili: un procés de recerca.

Eva Gimeno Cases

Qualsevol projecte de recerca, expositiu o no, genera unes expectatives altament estimulants. El resultat obtingut acostuma a ser gratament proporcional a l'esforç emprat. Això no hi ha mancat gràcies a l'orientació donada pel comissari de l'exposició, el crític literari Julià Guillamon, qui ha sabut, amb rigor, tossuderia i intuïció, donar cabuda a informació de diversa procedència, integrant diferents registres: assessors, especialistes, testimonis directes, recerca documental i especialment, la veu dels mateixos escriptors mitjançant les seves obres literàries. Intencionadament, s'ha volgut explicar les vivències dels escriptors catalans a l'exili mitjançant un doble objectiu: la de captivar al públic majoritari i la d'interessar als especialistes amb l'aportació de materials inèdits.

La mostra es presentà amb un recurs expositiu senzills i efectius que ajuden a transitar pel recorregut de l'exposició i copsar el canvi d'escala entre les grans reproduccions murals, els materials originals de les vitrines i les projeccions audiovisuals. Aquest llenguatge precís, gens excedit, ha estat concebut per l'artista Francesc Abad i perfectament executat pels arquitectes Ivan Bercedo i Jorge Mestre juntament amb el destacat disseny gràfic realitzat per Marc Valls. El llenguatge cinematogràfic també hi és integrat a l'exposició, un documental dirigit per Joaquim Jordà, fragmentat en diversos apartats, que cobreix alguns dels episodis més significatius de l'experiència de l'exili: l'estada al Mas Perxers d'Agullana, el passos fronterers, la supervivència en els camps de concentració, l'estada als refugis de Perpinyà, Prada de Conflent i Roissy-en-Brie, l'arribada al continent americà, el contacte amb la cultura indígena, la vida a Xile i a Mèxic, els morts a l'exili. Un treball extens, farcit

d'històries, però gens historicista, que mostra entrevistes i imatges actuals d'aquests indrets relligant el passat i el present amb una acurada selecció de textos.

La recerca abans esmentada s'ha conduït per dues vies complementàries; una primera via ha recollit els testimonis directes de persones que han aportat el record de les seves experiències. La segona via ha consistit en el rastreig en arxius i biblioteques.

Pel que fa a la primera via s'ha obtingut informació de primer mà mitjançant l'oportunitat privilegiada de conversar amb els escassos protagonistes supervivents de l'exili o bé amb els familiars dels mateixos, furgant en la memòria d'aquests testimonis. Núria Folch, la vídua de Joan Sales, ens ha parlat dels anys passats entre la República Dominicana i Mèxic, d'ella provenen documents excepcionals com el manuscrit original de poesies que Sales envià a Màrius Torres escrites en francès per evitar la censura i el mapa de Catalunya de 1776 confiscat pels milicians que Sales va recuperar i guardar durant tot el períple de l'exili. Una segona generació, els fills d'en Tísner, els residents a Catalunya i els que es van quedar a viure a Mèxic, han aportat un munt d'anècdotes del seu pare i del seu oncle Pere Calders; d'entre els materials que es poden veure a l'exposició destaca la pel·lícula inèdita on les famílies Artís i Calders visiten el conjunt arqueològic de Teotihuacán. Teresa Rovira, filla del polític i historiador Antoni Rovira i Virgili, guarda la memòria de la vida estudiantil dels joves a Montpeller, com també Carme Alomar, la vídua del crític d'art i professor Alexandre Cirici. Cristian Aguadé, fill del polític Jaume Aguadé i Miró, també va estar a Montpeller però davant el perill de l'ocupació alemanya optà, com molts d'altres, de

marxar cap Mèxic i després establir-se a Xile on acabà muntant un pròsper negoci, la firma Muebles Sur. Carles Fontseré, encara hiperactiu, ens permet copsar altres estratègies de supervivència, a entendre l'exili com un mosaic. D'aquesta manera al costat de les fotografies del camp d'Argelers i amb el fons sonor de La mer de Charles Trenet, es mostra un projecte decoratiu per una barraca de luxe a Canet Plage, lloc d'estiueig proper a Perpinyà i als camps de concentració on ell mateix havia pogut escapar. En un altre apartat, es mostra una selecció de fotografies dels mercats ambulants de Mèxic, realitzades entre 1966 i 1967, on retrata la multitud i els trets d'una cultura diferent que tan va fascinar com incomodar alguns dels escriptors catalans residents en aquest país. Mercè Romeva, la jove de Carles Riba, ens explica la sortida del seu futur sogre amb el poeta Machado, la llarga nit que van passar amagats tots dos en un vagó de tren, el temps viscut a Bierville. Amadeu Cuito, fill de l'enginyer Ferran Cuito, ens acompanya per Perpinyà i ens deixa una peça única, la carta que Pompeu Fabra va enviar al seu pare el 1944, intentant bescanviar patates per mig quilo de sucre; eren els anys de la fam i de la forçosa solidaritat entre els grups de refugiats catalans acollits a França: Tolosa, Perpinyà, Montpeller, Prada, París... Però no tot van ser estretors, els fills de Xavier Benguerel, recorden la indústria farmacèutica que el seu pare va muntar a Santiago de Xile, els Laboratoris Benguerel. Víctor Hurtado (fill de l'advocat i escriptor Odó Hurtado) també és un testimoni d'aquest contrapunt, doncs va créixer en un grup més acomodat de la colònia catalana del Mèxic del anys 50 i 60, dels negocis creats pels catalans, etc. També Núria Costa parla del seu pare, l'editor Bartomeu Costa-Amic, militant del POUM, qui publicà a Mèxic llibres de tan diversa índole com la Col·lecció Clàssics Catalans fins a llibres polítics de clara vocació stalinista.

I encara no hi són tots (Montserrat Canyameres, Ramon Gual, Montserrat Julió, Roger Bartra, Rafaela de Buen, Anna M. Prat, Ramon Xirau, Martí Soler, etc.), de forma desendregada i incompleta s'han donat alguns exemples de les persones que han ajudat i que generosament han accedit a intervenir en el documental, a prestar documents i objectes o a ser entrevistades pel catàleg de l'exposició.

Pel que fa a la segona via de recerca ens referim als fons documentals en llocs naturals de consulta pública, els arxius i biblioteques. Aquesta altre camí també ha produït resultats sorprenents. A la Biblioteca Nacional de Xile, per exemple, van aparèixer fotografies del camp d'Argelers, i als arxius del diari esportiu *l'Equipe* un fons inèdit de fotografies pertanyent a l'antic diari *Excelsior* amb imatges del camp d'Argelers i dels refugiats republicans travessant la frontera. Temàticament no suposa cap novetat, altres treballs de caire més generalista sobre l'exili ja havien mostrat infinitat d'imatges semblants, però cal considerar-ho, si més no, com una aportació interessant. També val la pena destacar que és la primera vegada que s'exposen obres del pintor Josep Gausachs realitzades a la República Dominicana, país on es va exiliar, va refer la seva carrera i on morí sense plantejar-se mai el retorn, així com una selecció de fotografies dels anys 40 realitzades pel metge austríac Kurt Schnitzer (fugit del nazisme i conegut amb el nom de Conrado) sobre la vida quotidiana a Ciudad Trujillo (Santo Domingo), on hi retrata les desigualtats entre la població i l'estament militar.

Finalment es podria parlar d'un darrer grup d'arxius de lògica consulta, és a dir els fons institucionals i sobretot, els fons personals cedits pels mateixos escriptors o pels seus hereus.

A l'Arxiu Històric Comarcal de Berga, s'hi conserva la documentació pertanyent a l'escriptor Ramon Vinyes, un fons iniciat gràcies a la donació efectuada per la seva cunyada, Lluïsa Riera, l'any 2000. Vinyes ha estat bàsicament conegut per la seva relació amb al grup de Barranquilla, l'exili a Colòmbia i especialment pel personatge que apareix com "el sabio catalán" a la novel·la de Gabriel García Márquez *Cien años de soledad*. Dins l'exposició ha estat, però, vinculat amb un episodi menys conegut, el seu pas per Tolosa, el Comitè Universitari i els centres d'acolliment, exposant un dietari escrit el 1939 en un dels quaderns escolars que la municipalitat de Tolosa reciclava i repartia als escriptors refugiats.

L'arxiu Comarcal de Manresa preserva el fons de l'escriptor Joaquim Amat Piniella, qui va

a estar internat en diversos camps d'extermini nazi, a Mauthausen i Ebensee entre els anys 1940 i 1945. Val la pena consultar la magnífica web d'aquest escriptor (www.guiamanresa.com/amat/), autor de la novel·la *K.L. Reich* on explica la dramàtica experiència en els camps de concentració. El fill de l'escriptor, Marcel Amat, va fer donació del material del seu pare a l'Arxiu Històric Comarcal l'any 2001.

La biblioteca P. Fidel Fita d'Arenys de Mar va acomplir la voluntat expressa d'acollir l'arxiu de l'escriptor Lluís Ferran de Pol, amb el consentiment de la seva filla. L'exposició remarca la fascinació d'aquest autor pel llibre sagrat dels maies (les llegendes del Popol-Vuh) i per l'arqueologia mexicana, de la qual en sortí la novel·la *Érem quatre*, inspirada en el descobriment que es produí l'any 1940 amb l'aparició de les restes de la ciutat de Tòl·lan, la llegendària capital del mític Quetzalcòatl.

Vicenç Riera Llorca, fill d'una família obrera del barri barceloní del Poblenou, va tornar de Mèxic l'any 1969 i es va instal·lar a Pineda de Mar fins la seva mort, l'any 1991. Com per altres refugiats, la República Dominicana va ser un lloc de pas (1939-1942), donat que sota el règim del general Trujillo, aquest país no va facilitar gens la vida dels exiliats que a la primera oportunitat embarcaven cap a Mèxic. La seva primera novel·la *Tots tres surten per l'Ozama* descriu la desagradable experiència viscuda a l'illa. D'aquest període s'exposen diversos documents del Club del Catalans a la República Dominicana de l'Arxiu Riera Llorca que es troba a l'Ajuntament de Pineda.

A la ciutat de Terrassa es conserven els llegats dels escriptors Agustí Bartra, Anna Murià i Ferran Canyameres. Anna Murià realitzà una primera cessió l'any 1983, un any després de la mort del seu marit, el poeta Agustí Bartra. El Museu de Terrassa (Casa-Museu Alegre de Sagrera), de titularitat municipal, obrí llavors la Sala Bartra. La documentació, en canvi, passà a l'Arxiu Històric Comarcal, on es va fer l'últim ingrés l'any 1999. La sala dedicada a l'escriptor i editor Ferran Canyameres, del mateix museu, ja s'havia inaugurat anteriorment, l'any 1988, gràcies a la donació realitzada per la seva filla

Montserrat. Els documents, objectes i fotografies que es conserven tan al Museu com a l'Arxiu són veritablement interessants i molt poc coneguts. Destacarem únicament dos objectes especialment emotius que s'han utilitzat a l'exposició: un tovalló de paper (fràgil, gairebé transparent) guardat per Anna Murià amb les signatures d'alguns dels refugiats a Roissy-en-Brie i la corbata que Pere Vives –assassinat a Mauthausen el 1942– li donà al seu amic Bartra quan aquest va poder sortir del camp de concentració d'Agde.

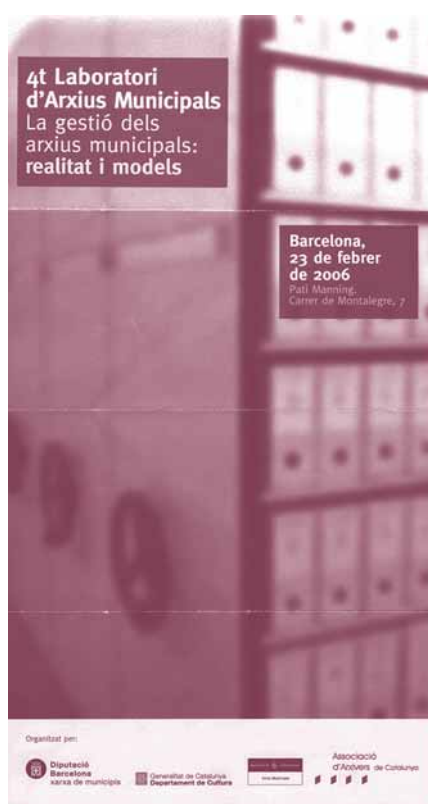
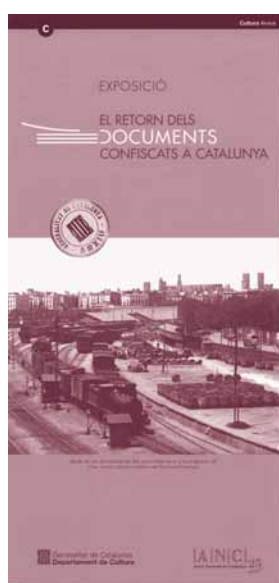
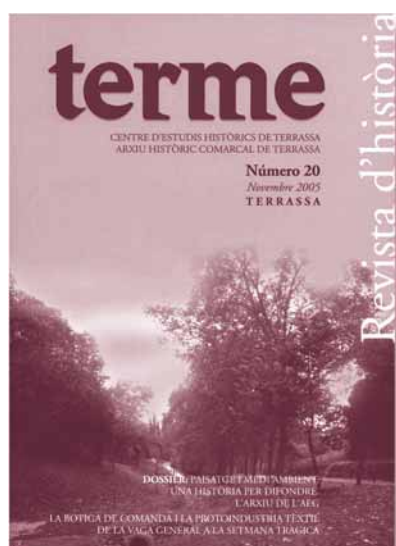
L'Arxiu Històric de Sabadell aplega bona part de la documentació dels escriptors Francesc Trabal, Armand Obiols (Joan Prat) i Joan Oliver. Les famílies Trabal i Oliver es van embarcar en el vaixell Florida via Argentina cap a Santiago de Xile. Oliver va tornar l'any 1948 i Trabal morí a Santiago, sense descendència directa, l'any 1957. La seva neboda, Anna Maria Prat Trabal, ha donat manuscrits, fotografies i d'altres materials a l'arxiu. Sílvia Oliver, també ha cedit bona part de la documentació del seu pare, mentre que la pertany a Obiols es pot trobar parcialment al fons de la Fundació Mercè Rodoreda de l'Institut d'Estudis Catalans. La Fundació la Mirada de Sabadell, constituïda legalment el 1989 i dedicada a l'edició i estudi dels escriptors de la Colla de Sabadell, vetlla també per aquest patrimoni i concedeix, conjuntament amb l'arxiu i els hereus, els permisos de reproducció d'imatges i el préstec de peces originals.

Fins ara hem citat els arxius que presenten una evident vinculació personal amb els fons d'alguns dels escriptors representats a l'exposició. D'altra banda caldria esmentar breument els dos darrers arxius que també han constituït el gruix de la documentació de l'exposició. D'una banda el fons Pere Calders, cedit a la Universitat Autònoma de Bellaterra i en una altra escala l'Arxiu Nacional de Catalunya, a Sant Cugat del Vallès. El fons de la Generalitat de Catalunya a l'exili pertanyent a l'ANC, és un enorme conjunt de documentació consultable en format digital, que ha proporcionat quantitativament la demanda més important d'aquesta exposició pel que fa a la sol·licitud de préstec d'originals i reproduccions. L'ANC també ha proporcionat documents pertanyents als fons personals del poeta Carles Riba i de l'es-

criptor i traductor Cèsar-August Jordana. *Literatures de l'exili* va obrir les seves portes el passat 4 d'octubre, en aquest temps hi passaren visitants de tota mena: curiosos, escèptics, implicats, entusiastes... Pels més

joves va ser un descobriment, pels més grans un reconeixement. En qualsevol cas la gent no hi sortí indiferent.

Centre de Cultura Contemporània de Barcelona.
Del 4 d'octubre de 2005 al 29 de gener de 2006

Noticiari

Subdirecció General d'Arxius

Edició de la Memòria de la Subdirecció general d'Arxius de 2004

Ha estat editada la memòria de la Subdirecció general d'Arxius corresponent al 2004. Cal remarcar que és la primera vegada que s'ha elaborat i que es difondrà àmpliament un document d'aquestes característiques, amb inclusió de les memòries monogràfiques –en una versió necessàriament abreujada– corresponents a l'Arxiu Nacional de Catalunya, als trenta centres que conformen la Xarxa d'Arxius Comarcals de Catalunya i a vint arxius centrals administratius de la Generalitat de Catalunya. L'accés a les memòries dels centres, tot seguit de l'exposició de les actuacions directes menades per la SGA, permet una visualització completa del desplegament dels programes, els projectes, les directrius tècniques i les actuacions de coordinació i suport, i dels seus efectes concrets en el patrimoni documental de Catalunya i en els arxius, amb l'objectiu de contribuir a la transparència i la gestió democràtica i eficient de la cosa pública.

Projectes de cooperació i solidaritat en l'àmbit dels arxius

El Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, té les competències en arxius en l'àmbit català i li correspon entre altres coses establir programes d'actuació arxivística. El Pla d'Actuacions en Política d'Arxius de la Subdirecció General d'Arxius contempla el desenvolupament de polítiques de cooperació i solidaritat en l'àmbit dels arxius i del patrimoni documental en països en vies de desenvolupament o en aquells que hagin patit alguna catàstrofe natural i, així mateix, té la voluntat d'impulsar projectes que permetin una projecció internacional de l'arxivística catalana.

L'organització no governamental Arxivers sense Fronteres (AsF) és la única entitat de l'estat espanyol amb projecció internacional i amb seu a la ciutat de Barcelona que té per objectiu l'organització dels arxius i la gestió documental de les administracions públiques d'aquelles societats amb un inestable desenvolupament polític, econòmic, social i cultural. En aquest marc, AsF realitza projectes de cooperació i solidaritat a l'entorn de la protecció i conservació del patrimoni documental de la humanitat en països que tinguin un patrimoni documental que estigui en imminent perill de pèrdua o degradació irreversible per manca

de recursos suficients o bé de professionals preparats. També actua en països sotmesos a situacions bèliques o de violència generalitzades, o afectats per catàstrofes naturals.

El Departament de Cultura vol, conjuntament amb Arxivers sense Fronteres, impulsar projectes i programes de cooperació a l'entorn de l'organització administrativa dels organismes públics, especialment les institucions governamentals i municipals, facilitant-los una metodologia de treball que els permeti una major agilitat en els procediments administratius i els processos documentals, a més d'apostar per una millora en la transparència administrativa de les institucions públiques.

Mitjançant la signatura d'un conveni de col·laboració amb aquesta institució, enguany, la Subdirecció general d'Arxius col·laborarà en tres projectes, alguns dels quals tenen abast plurianual:

- Projecte de cooperació amb l'administració local de Fes (Marroc).
- Projecte per a la recuperació dels arxius de les dictadures del Con Sud.
- Projecte de cooperació amb l'Archivo General de la Nación de l'Uruguay.

Homogeneïtzació de la denominació dels arxius de la Xarxa d'Arxius Comarcals de la Generalitat de Catalunya

L'any 1977 amb la reinstauració de la Generalitat de Catalunya i amb l'assumpció de competències plenes que li conferia l'Estatut, la Generalitat va crear el seu propi sistema d'arxius, en el qual, la Xarxa d'Arxius Històrics Comarcals hi té una part fonamental. A partir de 1981 es va iniciar el desplegament de la Xarxa a les comarques. Per a la creació dels primers arxius comarcals es varen signar convenis entre el Departament de Cultura i els ajuntaments de la capital de comarca, on s'establien les obligacions que assumiria cada part.

Els arxius comarcals i la xarxa varen ser reconeguts legalment amb la Llei 6/1985, de 26 d'abril, d'arxius. Amb la Llei d'organització territorial de 1987 es varen crear les comarques i els consells comarcals i mitjançant el Decret 110/1998 es va regular l'organització de la Xarxa on es donava entrada en els convenis de creació als consells comarcals. Des d'aleshores, tots els convenis s'han anat signat a tres bandes: Departament de Cultura, ajuntament de la capital de comarca i el consell comarcal corresponent.

La Llei 6/1985 es va modificar per la Llei 8/1989, de 5 de juny i va quedar finalment derogada per la Llei 10/2001, de 13 de juliol, d'arxius i documents, que defineix la Xarxa d'Arxius Comarcals com un conjunt d'arxius d'àmbit comarcal que actuen d'una manera coordinada per garantir el compliment dels objectius d'aquesta Llei en tot el territori i fer possible l'aplicació de provenença i territorialitat en el tractament dels documents i en l'accés a aquests. La Llei 6/1985, de 26 d'abril, d'arxius denominava els arxius de la Xarxa com a *Arxius Històrics Comarcals*. La Llei 10/2001, de 13 de juliol, d'arxius i documents els denomina *Arxius Comarcals*.

El nom de l'arxiu comarcal des de l'any 1981 fins al 1987 va ser sempre el de la capital de comarca. A partir de 1987, un cop definida per Llei l'organització territorial, es varen començar a denominar també amb el nom de la seva comarca. Actualment tenim una xarxa formada per 31 arxius comarcals, els quals, exceptuant les particularitats de l'Arxiu Històric General d'Aran i els arxius històrics de Girona, Tarragona i Lleida, que exerceixen de provincial i comarcal alhora, tenen majoritàriament la denominació de la capital de la comarca, la qual cosa no s'adiu amb la seva funció d'arxiu territorial.

En aplicació de la Llei 10/2001, d'arxius i documents, i després de rebre el dictamen de l'assessoria jurídica on s'informava favorablement aquesta iniciativa, ha estat suprimit el títol d'Arxiu Històric Comarcal pel d'Arxiu Comarcal i, a més a més, per tal que quedi ben explícita la seva funció de institució territorial i per homogeneïtzar les denominacions, s'han canviat el nom dels que en el seu títol hi consten les respectives capitals de comarca pels de la comarca que els pertoca.

Jornada: "Documentació d'arquitectura i noves tecnologies"

El 25 d'octubre del 2005 es va celebrar a la sala d'actes del CoAC a Barcelona una jornada tècnica organitzada per l'Associació d'Arxivers de Catalunya i la Subdirecció General d'Arxius amb el títol "Documentació d'arquitectura i noves tecnologies".

Inclusa als actes del XXè aniversari de l'Associació i portada a cap pel Grup de Treball d'Arxius i Fons d'Arquitectura va tenir l'assistència d'unes vuitanta persones, tant d'arxivers com d'arquitectes, confirmant el títol previ que emmarcava la jornada: "Diàlegs entorn de la documentació d'Arquitectura" i permeté sentir en un mateix escenari, veus tan interessants com la del Secretari de la Secció d'Arquitectura del Congrés Internacional d'Arxius, Joao Vieira, la de l'especialista en drets d'autor, Marco Marandola o la de l'arquitecta Beatriz Ruiz, entre d'altres.

Les intervencions dels Directors generals de Patrimoni Cultural i Arquitectura i paisatge, jun-

tament amb les del Degà i el vocal de cultura del CoAC, serviren per a evidenciar l'interès de les institucions en la existència d'aquests marcs de relació inter-professional que beneficien tan a arquitectes com a arxivers, així com la voluntat de repetir amb futures jornades.

4t Laboratori d'Arxius Municipals

La Subdirecció general d'Arxius, la Diputació de Barcelona, a través de l'Oficina de Patrimoni Cultural, l'Arxiu Municipal de Barcelona i l'Associació d'Arxivers de Catalunya, han organitzat el 4t Laboratori d'Arxius Municipals per al dia 23 de febrer de 2006, al Pati Manning, carrer Montalegre 7 de Barcelona. Aquest quart laboratori vol continuar sent un espai de trobada on l'intercanvi d'experiències, el debat i la reflexió dels arxivers municipals contribueixin a l'avenç de l'acció dels mateixos arxius,

Arxiu Nacional de Catalunya

Exposició 25 anys de l'ANC. La comunicació de la memòria

El 29 de novembre, el director general del Patrimoni Cultural inaugurarà, a la seu de l'ANC, l'exposició «25 anys de l'ANC. La comunicació de la memòria», que romandrà oberta fins el pròxim 14 de maig de 2006. Aquesta exposició s'emmarca dins dels diversos actes amb els que, durant un any (de novembre de 2005 a novembre de 2006), el Departament de Cultura commemora la creació i posada en funcionament de l'ANC.

L'exposició mostra, en una trajectòria de cinc àmbits diferents, les funcions que des de fa 25 anys té encomanades l'ANC i dóna a conèixer a la societat els programes i els projectes de futur de la institució. Sota els epígrafs de Presentació, el Patrimoni documental i l'ANC, Ingrés, tractament i conservació: el treball a l'arxiu, Servei i comunicació i Projecte de futur, s'expliquen les funcions patrimonials de preservació i conservació dels documents, però també com l'ANC es posiciona, en tant que actor privilegiat en la societat de la informació i el coneixement, per projectar i comunicar la memòria històrica als ciutadans.

La millora dels procediments, la potenciació de canals i sistemes de comunicació, i la implicació en la societat que l'envolta, són les grans línies d'actuació que té plantejades l'ANC en la seva voluntat de seguir sent un referent destacat en la recuperació, conservació i comunicació de la memòria històrica de Catalunya. Assolits els objectius de custòdia i salvaguarda, l'ANC a vint-i-cinc anys de la seva creació, impulsa tots aquells projectes que, relacionats amb la comunicació de la memòria col·lectiva, s'adrecen a la configuració de "l'arxiu de les persones".

Digitalització de la documentació dels llinatges catalans de l'Arxiu Ducal d'Híjar

El mes d'octubre de 2004, la Direcció General del Patrimoni Cultural del Govern d'Aragó va autoritzar l'ANC a digitalitzar la documentació de procedència catalana conservada en el fons de l'Arxiu Ducal d'Híjar, propietat del govern aragonès i conservat a l'Arxiu Històric Provincial de Saragossa. El fons està integrat per 1.301 lligalls organitzats en cinc sales o seccions. A llarg de l'any 2005, la Dra. Maria José Casaus ha revisat les sales I i II i ha identificat 2.961 unitats documentals referides a un gran nombre de famílies i patrimonis del Principat de Catalunya, comtats de Rosselló i Cerdanya i Sardenya. S'ha generat una base de dades descriptiva i s'ha procedit a digitalitzar els documents dels primers 190 lligalls, amb un total de 30.000 imatges. L'Arxiu Ducal d'Híjar és d'importància cabdal per al coneixement de la noblesa i la societat catalanes de l'Antic Règim, en aplegar els fons documentals de dos grans conglomerats de llinatges catalans: els Castre-Pinós (comtes de Vallfogona i Guimerà, vescomtes d'Illa, Canet i Èvol i barons de Milany, Pinós, Mataplana, Lluçà, la Portella i Peramola); i els Ponts de Mendoza (marquesos de Vilanant, comtes de Robres i de Montagut, vescomtes de Jóc i barons de Jorba, Rupit i d'Orcau). En aquests moments s'està procedint a revisar la qualitat de les imatges i a completar la descripció, per la qual cosa el fons trigarà encara un temps a poder ésser consultat. Es preveu la continuació del projecte en els exercicis de 2006 i 2007.

Primer tractament arxivístic de la documentació de la Fundació J. Espona

L'any 2000 l'ANC i la Fundació Privada Jaume Espona van signar el contracte de cessió en comodat de la documentació històrica de la fàbrica de filats i teixits de Sant Joan de les Abadesses, instal·lada en aquesta població el 1902, i la de la pròpia fundació, creada el 1958 per a la gestió de l'empresa a la mort de Josep Espona Brunet. La intervenció de l'Arxiu Nacional s'ha centrat en la separació de la documentació corresponent a l'empresa i a la fundació, per a constituir els fons J. Espona, SA i Fundació Jaume Espona, i realitzar-ne un primer tractament arxivístic. Dins el primer fons trobem la documentació empresarial entrats els anys 1939 i 1997, mentre que en el fons de la fundació destaca la documentació de la gestió de "Clínica de Nuestra Señora de la Merced" –establiment sanitari fundat per al tractament de les enfermetats pulmonars– i la referent al patrimoni immobiliari de la família.

Ingrés del fons Ramon Sugranyes de Franch

Entre els fons personals ingressats al llarg de l'any 2005 destaca el de Ramon Sugranyes de Franch (Barcelona, 1911), intel·lectual catòlic que hagué d'exiliar-se en el moment de l'esclat de la guerra

de 1936-1939 i s'instal·là a Friburg (Suïssa), juntament amb altres personalitats catòliques destacades com el cardenal Vidal i Barraquer i el canonge Carles Cardó. A Friburg esdevingué professor de llengua i literatura hispàniques de la Universitat Catòlica i un dels intel·lectuals catalans més coneguts i influents de la postguerra. Els fons ha estat lliurat pel mateix productor i per la seva filla, i inclou documentació rellevant de les activitats de Sugranyes en diversos camps associatius i professionals: documents personals, de la seva militància en la FNEC (1932-1933), del seu pas per diverses organitzacions catòliques durant la República, de la seva participació en el Comitè per la Pau Civil a Espanya (1936-1939) i documentació d'organismes catòlics internacionals (Institut Internacional Jacques Maritain, Amitié Judeo-Chrétienne en Suisse, Pax Romana, de la qual fou president entre 1958-1966) i molt especialment la seva participació en el Concili Vaticà II com a auditor laic. S'ha conservat també tota la correspondència i l'obra del productor, configurant en el seu conjunt un fons molt complet i rellevant per al coneixement de la intel·lectualitat catòlica catalana en el franquisme.

Arxiu Central del Departament de Cultura

Implantació sistema de gestió dels documents electrònics a la Direcció General de Cooperació Cultural

Durant l'any 2005 s'ha desenvolupat un sistema normalitzat d'arxiu definitiu dels documents electrònics per tota la Direcció General de Cooperació Cultural. Es basa, en una explicació molt simplificada, en estructurar els directoris dels ordinadors fent servir la codificació del quadre de classificació de la Generalitat de Catalunya per normalitzar les carpetes i subcarpetes pròpies del Windows, d'una forma semblant a la que es fa servir per la documentació paper. S'ha elaborat un manual d'ús i donat formació als diferents usuaris, a més de normalitzar criteris per anomenar i indexar els documents. Properament s'espera implantar-ho en la Direcció General de Patrimoni Cultural.

Arxiu Comarcal de l'Alt Empordà

Exposició "1956 L'Any de la Fred. L'Observatori Meteorològic de Girona"

Durant els dies 13-29 gener de 2006 ha tingut lloc a la sala d'exposicions del Consell Comarcal de l'Alt Empordà, a Figueres, l'exposició 1956 l'any de la Fred. L'Observatori Meteorològic de Girona. A partir de l'1 de febrer fins al 15 d'abril de 2006, l'exposició es podrà visitar a l'Arxiu Històric de Girona i, després d'aquesta data, esdevé itinerant per diverses poblacions de les comarques gironines.

En l'organització i assessorament de l'exposició hi han col·laborat Josep Batlló, físic i investigador de l'Observatori de l'Ebre, bon coneixedor de la història dels observatoris meteorològics catalans, Josep Calbó, professor titular del Departament de Física i Institut de Medi Ambient de la Universitat de Girona que ha elaborat l'estudi comparatiu del clima, i Pere Gifre, historiador empordanès.

El febrer de 2006 farà cinquanta anys de l'any més fred del segle XX que es coneix com "l'any que el fred va matar les oliveres". Aquesta data fou molt significativa a causa de les onades de fred polar que marcaren, sense cap mena de dubte, un dels episodis més dramàtics de l'agricultura empordanesa en tot el segle XX. A partir del 1956, la vida al camp va fer un tomb, moltes persones marxaren dels pobles i abandonaren els conreus per anar a treballar en altres activitats del sector serveis. Malgrat que hi ha hagut altres onades de fred, abans i després d'aquesta data, com es mostra a l'exposició amb la comparació amb el mapa de temps corresponent al 2005, cap no fou tan profunda ni tan significativa com la de l'any 1956, que es considera la més freda del segle per la durada i la persistència de les glaçades.

L'estudi i el coneixement d'aquest episodi que marca un canvi en l'economia i la demografia de les comarques gironines, i sobretot de l'Empordà, es pot treballar des de molts punts de vista i fent servir moltes fonts. Entre les fonts textuais més importants que es conserven, hi ha la documentació de l'Observatori Meteorològic de Girona, 1911-1979, dipositada a l'Arxiu Històric de Girona, que –aporta les dades meteorològiques més reculades i més completes de les comarques gironines i per això aquest fons és bàsic per a estudiar la història del clima a Girona. També la documentació dels nombrosos ajuntaments empordanesos on tramitaren les declaracions dels danys i el perdó del pagament d'impostos.

L'exposició que presentem vol ser a la vegada un record del fet meteorològic puntual, dels canvis que originà en l'economia agrària de l'Empordà i una mirada a l'Observatori Meteorològic de Girona. S'hi pot veure un estudi comparatiu amb mapes del temps, així com també un recull de fotografies testimonials de tots aquells fotògrafs agosarats que no volgueren perdre's el moment, els documents de l'Observatori i un mostreig de premsa local. L'exposició vol ser també un homenatge a les persones que van treballar a l'Observatori i que, pacientment, recolliren una gran quantitat de dades i d'informació.

S'ha editat un catàleg produït pel Consell Comarcal de l'Alt Empordà amb articles, estudis, mapes, gràfiques i fotografies sobre la temàtica que es presenta a la mostra.

Congrés "El Paisatge element vertebrador de la identitat empordanesa"

En commemoració del 50è aniversari de la crea-

ció de l'Institut d'Estudis Empordanesos, hi ha previst organitzar, els dies 20-22 d'octubre del 2006, un congrés a Figueres al qual es convida a participar a tots els estudiosos que vulguin fer una aportació al coneixement de la comarca. Constarà de quatre àmbits temàtics:

- 1- Territori, paisatge i medi natural a l'Empordà.
- 2- Les transformacions d'un paisatge: memòria i història - Història antiga empordanesa.
- 3- Les transformacions d'un paisatge: memòria i història - Història moderna empordanesa.
- 4- El paisatge empordanès inspirador de la creació artística.

Es poden presentar comunicacions a qualsevol dels àmbits mitjançant l'enviament previ, abans del 30 de gener de 2006, a l'adreça congres@ieempordanesos.org, d'un resum de sis ratlles del projecte d'investigació. I més endavant, el text definitiu amb una extensió màxima de 25.000 caràcters (10 DIN-A4), notes incloses. S'hi poden incloure un màxim de cinc elements gràfics. Cal enviar-les en suport paper i digital (processador de textos Word) fins el 10 de setembre. Pot consultar-se la primera circular a l'adreça oficial de l'Institut: ieempordanesos@terra.es

Arxiu Comarcal del Baix Camp

Investigació sobre la repressió franquista

Un dels fons que ha merescut l'atenció dels usuaris de Reus en els darrers anys ha estat el de la Comandància Militar de Reus (1939-1945) que gestionava el camp de concentració o de treball d'aquesta ciutat, el motiu no ha estat altre que l'obtenció dels justificants de privació de llibertat cara les peticions administratives d'indemnització a la Generalitat de Catalunya. El fons el formen 7 llibres i un lligall de gestió interna del camp. La secció més ben conservada és la de correspondència, en la qual hi trobem llibres d'entrades dels anys 1939-1940, sortides del 1939-1940 i d'entrades i sortides conjuntament del 1941 al 1943 i un altre registre del 1943-1944. Sens dubte però el que aporta més informació és el registre de passaports (1941-1944) que detalla les sortides tant dels treballadors com dels militars, els darrers com a escortes. Les causes més comunes de les sortides eren la llibertat, canvis de destinació, trasllats a l'hospital, prestar declaració davant del jutge, etc. Finalment cal esmentar l'existència d'un llibre de prestacions militars (1940-1945) on consten les permisos, les incorporacions, les comissions de servei, les vacances i altres circumstàncies i, finalment, una llibreta d'ordres.

L'Arxiu Comarcal del Baix Camp ha procedit a la redacció d'una llista de tots els presoners que apareixen en el registre de passaports i també ha buidat nominalment tota la documentació municipal susceptible de contenir dades personals

sobre empresonats polítics per la qual cosa ha elaborat una relació alfabètica d'informes de conducta (1940) i de correspondència (1939-1943).

Arxiu Comarcal del Baix Llobregat

Ingrés de pel·lícules dels anys setanta sobre Sant Feliu de Llobregat

Han ingressat el fons Joan Nicolau, 81 bobines de 8 mm. i de super 8 mm. de pel·lícules sobre Sant Feliu de Llobregat dels anys 1969-1976. Aquest fons, juntament amb altres pel·lícules que ja conservava l'Arxiu, han estat bolcades en un total de 26 DVDS amb una durada aproximada de 45 hores.

Ingrés del fons Montserrat Pagès i Paretas

Conté fitxes, plànols, fotografies en positiu i diapositives sobre edificis del Baix Llobregat, fruit de l'elaboració de la seva tesi doctoral sobre art romànic al Baix Llobregat i, en general, sobre la seva tasca com a historiadora de l'art. Abraça, aproximadament, els anys 1980-1990 i conté alguns milers d'imatges fixes d'edificis del Baix Llobregat de diversos períodes històrics.

Arxiu Comarcal del Baix Penedès

Ingrés del fons de l'Ajuntament de Bonastre

El dia 8 de novembre de 2005, a la seu de l'Arxiu Comarcal, el president del Consell Comarcal del Baix Penedès i l'alcalde de Bonastre, formalitzaran la signatura del contracte de cessió en dipòsit del fons de l'Ajuntament de Bonastre a l'Arxiu Comarcal. Es tracta de la seva documentació històrica, fins l'any 1950, tal com va acordar en el ple convocat el mes d'abril de 2005.

El fons ocupa aproximadament 25 metres lineals i el seu abast cronològic abraça els anys 1562-1950. Conté dos capbreus, un de 1562 –que es converteix en el document més antic custodiat a l'Arxiu Comarcal- i l'altre de 1694.

Arxiu Comarcal del Bages

Conferència sobre la Guerra del Francès a Súria

El 18 de gener es va portar a terme la conferència "La Conca del Cardener durant la Guerra del Francès (1808-1814)" a l'Ajuntament de Súria, a càrrec de Francesc Serra.

Arxiu Comarcal de la Conca de Barberà

Ingrés del fons del fotògraf montblanquí Vicenç Baldrich i Sabaté

El dia 19 d'octubre, mitjançant un conveni amb l'Ajuntament de Montblanc, s'ingressà a l'Arxiu

Comarcal el fons del fotògraf montblanquí Vicenç Baldrich i Sabaté, el qual consta d'un bon nombre de positius fotogràfics i de negatius, d'actes i d'esdeveniments de Montblanc i de Poblet de 1930 a 1950.

Ingrés de dos capbreus de Rocafort de Queralt i de Montagut i de Salmella

La Subdirecció General d'Arxius ha dipositat dos capbreus de Rocafort de Queralt i dels termes de Montagut i de Salmella dels anys 1754 i 1781-84.

VIII Premi Aires de la Conca de recerca comarcal

El dia 11 de desembre, a la seu del Consell Comarcal de la Conca de Barberà, el director del Patrimoni Cultural va fer lliurament del VIII Premi Aires de la Conca de recerca comarcal sobre la Conca de Barberà. El premi s'atorgà a Núria Medrano i Torres per l'obra *Dels Coletos als Yankys. Un segle d'agrupacions instrumentals (1844-1936)*. Els casos de Montblanc, l'Espluga, Sarra i Solivella.

Arxiu Municipal de Constantí

El fons del Sindicat Agrícola de Treballadors del Camp de Constantí

Ha estat catalogat i digitalitzat el petit fons del Sindicat Agrícola de Treballadors del Camp de Constantí (1934-1936). Conté documents sobre la constitució de l'entitat, l'adhesió a la Unió de Rabassaires de Catalunya i els primers acords relacionats amb la "Llei de contractes de conreu". Ara com ara, ja pot consultar-se al web de l'Arxiu el catàleg del fons (www.usuaris.tinet.org/arxiucon/inv'SATC.htm) i l'índex-buidatge de les actes de l'Assemblea de Socis (www.usuaris.tinet.org/arxiucon/ind'SATC.htm). Hi ha previst de penjar les imatges digitalitzades de tots els documents del fons.

Nous recursos al web

La secció de links del web de l'Arxiu s'ha reconvertit en una secció de recursos en línia per a l'investigador. Es tracta de llocs a Internet on trobar textos de disposicions legislatives, articles de revista, enciclopèdies virtuals, bases de dades, biblioteques digitals, traductors electrònics, directoris d'arxius, etc. Podeu consultar-ho a: www.usuaris.tinet.org/arxiucon/links.htm

Oficina de Serveis Socials de l'Ajuntament de Constantí

S'han iniciat les tasques de tractament de la documentació administrativa de l'Oficina de Serveis Socials de l'Ajuntament de Constantí. Les dependències d'aquesta àrea es van traslladar recentment a un nou local i ara compta amb una habitació específica destinada a arxiu. El fons ocupa uns 30 metres lineals de prestatgeria, apro-

ximadament, i comprèn tota la documentació aplegada aquests darrers 40 anys relacionada amb les activitats de dinamització social realitzades per l'Ajuntament i el Consell Comarcal a favor dels col·lectius socials més marginats del poble.

Arxiu Històric de Girona

Dipòsit del “Liber apocarum Generalis Cathaloniae”

Aquest llibre, comprat el 2005 pel Departament de Cultura i dipositat a l'Arxiu, abraça els anys 1395-1410 i es correspon als notaris gironins Guillem i Roger de Donç (Gi10, 874). Conté bàsicament les èpoques atorgades a favor de la Diputació del General de les quantitats que la institució havia pagat en aquell període, ja fos per fer efectives pensions de censals o bé per a la seva lluita. La major part dels censalistes eren particulars de la ciutat de Girona. Es tracta d'un llibre de gran interès per a l'estudi de la Generalitat medieval en el marc del territori que ens és més proper.

Ingrés del fons patrimonial Clopés

Aquesta tardor ha ingressat a el fons patrimonial Clopés de Sant Hilari Sacalm, el qual ocupa un volum de 0,7 metres lineals i el seu abast cronològic abraça els segles XIII- XVII.

Lliurament de les còpies de vint-i-un processos de guerra

El 27 de setembre de 2005 foren lliurades a l'Arxiu vint-i-una còpies de processos de guerra executats contra veïns dels municipis de Girona, Bescanó, Bordils, Medinyà i Llablilles per part de l'Associació de Familiars de Represaliats pel Franquisme, les quals es troben a disposició dels usuaris a la Biblioteca de l'Arxiu.

Digitalització dels expedients de Frontera

S'ha començat el projecte de digitalització dels expedients de Frontera del fons del Govern Civil (AHG 3.Govern Civil de Girona 3.4.1 Seguretat Pública Frontera Expedients de frontera, 1940-1970). Es tracta d'una documentació que conté informació excepcional que fa referència al pas de la frontera entre Espanya i França per la zona de Portbou. Està formada per expedients nominals de la gent que era detinguda per pas clandestí de frontera o de persones amb autoritzacions especials per transitar en zona fronterera perquè hi residien o hi treballaven. Es tracta d'una informació molt valuosa per a les recerques sobre temes històrics relacionats amb la Guerra Civil espanyola de 1936-1939, i és cabdal per a estudiar les conseqüències que va provocar el govern del règim de Hitler a Europa en la fugida de refugiats, jueus, etc. de la persecució nazi.

El projecte consisteix en digitalitzar tots els documents de cada expedient en format de fitxers pdf amb text ocult OCR que permetrà fer cerques dins del text del propi document. El sistema d'indexació que s'aplicarà permetrà també fer cerques per l'any i pel nom de les persones que apareixen en la portada de cada expedient.

La sèrie està formada per 793 caps de d'expedients en suport paper. Per a l'any 2006 posarem a consulta uns 1300 expedients (30 caps) dels anys 1940 a 1943

Documents hebreus dels protocols notariais

Es continua treballant en la recuperació dels valuosos fragments hebreus que estan dins les cobertes dels llibres notariais de les notaries de Girona dels segles XIV i XV. Els treballs d'extracció, neteja, consolidació i instal·lació de cada un dels fragments es va iniciar el 2003 i, tot i tenint en compte que és una feina delicada i lenta, fins al moment s'han extret 818 fragments dels quals n'hi ha 424 que són manuscrits hebreus.

Curs Eines per a la recerca, institucions i documentació a la Girona medieval i moderna

Els dies 4 al 26 de novembre es va realitzar el curs sobre institucions i documentació a l'Arxiu Històric de Girona adreçat als usuaris i usuàries de l'arxiu i als estudiants universitaris amb l'objectiu d'oferir un marc teòric de coneixement de les institucions medievals i modernes, tot relacionant-les amb la documentació d'aquest centre.

La recerca històrica als arxius, en els fons notariais i en general en els fons de les èpoques medieval i moderna planteja moltes vegades problemes pel fet que es desconeix la història o l'evolució de la institució o entitat que genera la documentació que tenim entre les mans. Certament és difícil i complex saber com funcionaven les nostres institucions al llarg dels anys, quines competències tenien, quines funcions exercien, quina documentació generaven, etc.

Les sessions foren a càrrec de professionals prestigiosos del món de la història, bons coneixedors de la problemàtica de la recerca així com dels fons històrics de l'Arxiu. Les sessions han estat les següents: *Del Batlle local al Batlle general*, s. XII - XIV, Pere Ortí, Dr. en Història, professor de la Universitat de Girona; *La senyoria i la regulació de la mobilitat pagesa a la baixa edat mitjana*, Lluís To, Dr. en Història, professor de la Universitat de Girona; *Administració reial. Diputació del General i Corts*, s. XVI-XVII, Pere Gifre, professor de secundària i professor associat de la Universitat de Girona; *L'Administració de justícia a Girona en èpoques medieval i moderna*, Tomàs de Montagut, Dr. en Dret, professor de la Universitat Pompeu Fabra; *Del Corregiment a la província: L'Administració provincial*, Josep Clara, Dr. en Història, professor de la Universitat de Girona; *L'Estat i la propietat: els lli-*

bres de la Comptadoria d'Hipoteques, 1768 -1862, Rosa Congost, Dra. en Història, professora de la Universitat de Girona.

El curs fou organitzat per l'Arxiu Històric de Girona amb la col·laboració del Centre de Recerca d'Història Rural- Secció Vicens Vives de l'ILCC de la UdG i era convalidable per un crèdit de lliure elecció en els estudis de la Facultat de Lletres de la Universitat de Girona

Jornada sobre metodologia per a la confecció de genealogies familiar

Organitzada per l'Arxiu i el GREDEG (Grup de recerca demogràfica i genealògica), amb la col·laboració del Centre d'Estudis Demogràfics de la UAB el 17 de desembre a l'Arxiu.

Els professors Carles Simó, investigador "Ramon y Cajal" del Departament de Sociologia i Antropologia Social de la Universitat de València i Miquel Valls, investigador del Centre d'Estudis Demogràfics de la Universitat Autònoma de Barcelona, parlaran sobre la creació i evolució del CED, donaran a conèixer les noves línies de recerca i de treball que corresponen a la nova etapa i plantejaran casos pràctics i experiències realitzades.

Exposició 1956, l'any de la fred. L'Observatori Meteorològic de Girona

Es tracta d'una exposició realitzada conjuntament per l'Arxiu Històric de Girona i l'Arxiu Comarcal de l'Alt Empordà. Es va inaugurar a Figueres el 13 de gener de 2006 i va romandre oberta tres setmanes. A partir de l'1 de febrer fins al 15 d'abril, l'exposició es podrà visitar a l'Arxiu Històric de Girona. Amb posterioritat a aquesta data, l'exposició esdevé itinerant per diverses poblacions de les comarques gironines. És previst editar un catàleg, produït pel Consell Comarcal de l'Alt Empordà, amb articles, mapes, gràfiques i fotografies referides a la temàtica de l'exposició.

Arxiu Municipal de Girona

El CRDI cataloga i digitalitza prop de 1.500 imatges de l'exalcalde Nadal

El Centre de Recerca i Difusió de la Imatge (CRDI) ha iniciat els treballs per catalogar i digitalitzar la totalitat de les imatges del Fons Joaquim Nadal i Farreras i part del fons de l'Ajuntament de Girona. Les tasques consisteixen a catalogar, classificar i instal·lar les imatges en materials de conservació. També es digitalitzaran part dels reportatges del fons del consistori i la totalitat dels reportatges del Fons Joaquim Nadal per incloure les imatges en el web del CRDI.

El Fons Joaquim Nadal i Farreras –nom de l'antic alcalde de la ciutat de Girona i actualment conseller de Política Territorial i Obres Públiques de

la Generalitat de Catalunya– està format per 1.464 fotografies en suport paper i principalment en color. Aquestes imatges documenten els diferents actes públics de Joaquim Nadal en els seus anys d'alcalde de Girona.

Dos nous volums de lletres reials apleguen més de mil documents d'entre 1517 i 1713

S'han editat dos nous volums de lletres reials, els quals apleguen més de 1.000 documents d'entre l'any 1517 i el 1713. L'Ajuntament de Girona, la Fundació Noguera i la Caixa de Girona participen en l'edició d'aquests nous volums de la Col·lecció Documents de l'Arxiu Municipal.

Si els dos primers volums editats reproduïen la transcripció de més de 700 cartes datades d'entre el 1293 i el 1512, els volums tercer i quart n'apleguen més d'un miler, fins a la derrota catalana del 1714.

Els llibres apleguen les cartes dels reis o dels vires que rebien les ciutats. Hi ha, per exemple, la primera carta que Carles I de Catalunya i Aragó i V d'Alemanya va enviar per anunciar que havia sortit dels Països Baixos per arribar a la península Ibèrica. Són cartes manuscrites sobre paper. En el cas esmentat, Carles I avisa que és el nou rei. Altres cartes, com una de Joana I «La boja», demana als súbdits catalans que prestin jurament al rei, el seu fill Carles I.

Moltes de les cartes tenen a veure amb la petició de diners per afrontar les guerres.

La Fundació Bertrana cedeix tota la documentació dels premis

L'Ajuntament de Girona i la Fundació Prudenci Bertrana, van signar un conveni pel qual l'entitat que convoca els Premis Literaris de la ciutat cedeix a l'Arxiu Municipal tota la documentació generada en els seus 38 anys d'història. Els papers, que abracen des de les actes de reunions del patronat i dels jurats fins a retalls de premsa i fulls de comptabilitat, estaran a partir d'ara a disposició de tothom qui desitgi consultar les interioritats i l'evolució d'un premi nascut el 1967 com una manifestació de catalanitat i de resistència ciutadana contra la creació del premi franquista *Inmortal Gerona*.

El Fons de Televisió de Girona al CRDI

Amb data 2 d'abril de 2001 l'Ajuntament de Girona i Televisió de Girona SA (TVGI) van signar un conveni de col·laboració pel qual TVGI cedia el seu fons audiovisual i fotogràfic a l'Ajuntament de Girona i aquest es comprometia a col·laborar en l'organització d'aquest fons i el consegüent ingrés del fons en el Centre de Recerca i Difusió de la Imatge (CRDI) del Servei de Gestió Documental, Arxius i Publicacions (SGDAP).

D'acord amb aquest conveni ja s'han dut a terme diverses fases d'aquest projecte. Ara s'inicia una

nova actuació amb la contractació de les tasques d'organització i descripció de fons d'arxiu de Televisió de Girona, de la conversió de suports i gestió dels formats digitals en DVD, i de l'actualització i manteniment de les bases de dades del CRDI i de TVGI.

Ràdio Girona cedeix més de mil hores de documents sonors

Ingressa per donació un singular fons documental consistent en més de mil hores de gravacions sonores de la històrica Ràdio Girona, ara de la Cadena SER. Aquest llegat permet resseguir els principals esdeveniments de la vida política, artística, cultural i esportiva de les comarques gironines.

El fons arriba fins els nostres dies i inclou declaracions recents com ara les primeres paraules de la farmacèutica d'Olot Maria Àngels Feliu en ser alliberada, gravacions efectuades arran de l'enfonsament del vaixell Oca a l'Estany de Banyoles o arran de l'atemptat d'ETA a Roses.

El llegat, que l'Ajuntament de Girona s'ha compromès via conveni a digitalitzar amb l'objectiu de posar-lo a disposició dels ciutadans, també inclou les veus de personatges gironins com ara Salvador Dalí, Josep Pla o Xavier Cugat, pregons de Fires, les declaracions dels polítics arran del procés de constitució democràtica dels ajuntaments l'any 1979 o programes sencers com el Sota mínims, estrella de la producció pròpia a Ràdio Girona.

El fons cedit també comprèn fotografies, correspondència i guions de diferents programes. En concret, el material cedit l'integren més de 1.000 hores d'emissió repartides entre cintes de caset, CD i altres suports.

A més dels documents sonors, també es preveu la cessió de fotografies, revistes, retalls de premsa i guions. Els primers enregistraments produïts per l'emissora gironina que se cedeixen a l'Ajuntament daten de mitjan anys cinquanta, moment en què es va començar a disposar de la tecnologia necessària per guardar el material que es radiava.

A més, Ràdio Girona també ha inclòs dins la cessió fragments de so d'abans d'aquesta època, que tot i que no es van produir a l'emissora gironina, s'han incorporat al seu fons, com són els discursos esmentats d'Azaña, Cambó o Macià.

El gruix dels documents enregistrats, però, corresponen a les darreres dècades del segle XX, sobretot entre els anys 60 i fins a l'actualitat.

Arxiu Històric de Lleida

Visites de col·lectius d'institucions i organismes

L'Arxiu Històric de Lleida, amb la voluntat de difondre la seva nova seu i els fons documentals que

custodia, acull visites de col·lectius de treballadors d'organismes i institucions que tenen dipositada la seva documentació històrica al nostre arxiu. Des del mes d'octubre ha passat personal d'hisenda, dels jutjats i audiència provincial, del cadastre i un col·lectiu d'arquitectes del Col·legi d'Arquitectes de Lleida.

Inauguració d'una exposició sobre distintes edicions de Quixots

L'1 de desembre, el director dels Serveis Territorials de Cultura a Lleida va inaugurar l'exposició d'edicions de Quixots del Patronat de la Mare de Déu de les Sogues. El nombre d'assistents fou de 60 persones. L'arxiu col·labora en la exposició aportant imatges de documents que fan referència al món de la cavalleria a la Tàrraga del segle XVII i documents de l'any 1830 del cadastre de Bellvís que il·lustren la contribució del Comú a les rogatives de les festes religioses en honor de la Mare de Déu de les Sogues. L'exposició romandrà oberta des de l'1 de desembre fins al 28 de febrer de 2006. Aprofitant l'exposició, l'Arxiu farà extensiva una visita guiada de les seves instal·lacions i divulgar els serveis que dona, a col·lectius d'estudiants de secundària dels instituts de la província a partir del 9 de gener i fins al 28 de febrer de l'any vinent.

Jornada de portes obertes

El 3 de desembre de nou l'arxiu obrí les seves portes per a difondre els seus fons documentals i donar a conèixer les funcions i serveis que ofereix a la societat. L'horari fou de 9 a 14 i de 17 a 20 hores. El nombre de ciutadans que visità l'arxiu arribà als 150. Les visites foren esglaonades i s'organitzaren grups de 8-10 persones. La premsa de Lleida hi fou present i informà als seus lectors i televidents de la jornada.

Arxiu Comarcal del Ripollès

Participació en l'exposició El cançoner popular català (1841-1936)

Fins el 15 de gener de 2006, al Museu d'Història de Catalunya, restà oberta aquesta interessant exposició, organitzada pel Centre de Promoció de la Cultura Popular i Tradicional Catalana i que ha comptat amb la col·laboració de l'Arxiu Comarcal de Ripoll. En concret s'ha fet el préstec d'un conjunt de documents relacionats amb el Cançoner del Ripollès, així com de partitures musicals de cançons populars que han esdevingut una fita important pel folklore del nostre país.

Reforma de la seu

El passat 3 de novembre van començar les obres de reparació de la teulada de l'edifici de l'Hospital

Vell, seu de l'Arxiu. Des de feia uns mesos s'havien detectat unes deficiències quan a la disposició i qualitat de les teules de la coberta de l'Hospital Vell. Aquest fet, fins al moment, no havia provocat cap problema greu a la funcionalitat normal de l'Arxiu. El pressupost total d'aquesta obra puja a 36.708,20 euros, dels quals, 24.000 els aporta la Subdirecció General d'Arxius del Departament de Cultura de la Generalitat, 6.000 el Consell Comarcal del Ripollès i 6.708,20 l'Ajuntament de Ripoll, que ha assumit, també, les despeses de redacció del projecte i direcció. Aquesta obra s'ha adjudicat a l'empresa Construccions Camps i Sadurní, S.A. i el termini fixat per enllestir-la és de dos mesos

Exposició Any del Llibre i la Lectura, 2005

Durant els passats mesos de juliol, agost i setembre, a la sala abat Senjust de Ripoll, es va poder visitar una exposició organitzada conjuntament per l'Arxiu Comarcal, la Biblioteca Comarcal Lambert Mata i l'Scriptorium de Ripoll, amb motiu de l'Any del Llibre i la Lectura 2005. Aquesta mostra va ser visitada per un nombrós públic que va poder contemplar una selecció dels magnífics exemplars que conserven l'arxiu i la biblioteca esmentades. L'Arxiu Comarcal hi participà, entre d'altres, amb un fragment de Bíblia del segle XIII i un dels pocs exemplars conservats del Ritual de la catedral de Vic (Ordinarium vicense) imprès a Barcelona l'any 1508 per Joan Rosenbach.

Ingressos

Durant l'any 2005, els ingressos de documentació més destacats han estat els següents: Centre d'Iniciatives i Turisme de Ripoll (CIT) (1966-2002, 6 metres lineals); Consorci de Recaptació de la Cerdanya i el Ripollès (1995-2001, 19 metres lineals); Ajuntament de Ripoll: Alcaldia (1980-2003, 2,9 metres lineals).

Arxiu Comarcal de la Selva

Ingrés del fons Benet Valentí i Guitart

Es tracta del fons personal d'un conegut activista local i agitador cultural del municipi de Bonmatí, que va morir el passat 19 d'abril. El fons aplega, d'una banda, els documents relacionats amb els treballs de divulgació històrica i cultural que Benet Valentí va realitzar a llarg de la seva vida, molts d'ells publicats en la revista local *L'Amic* de la qual n'era també impulsor. D'una altra banda, la documentació del Patronat d'Habitatge de Bonmatí, de la Junta del qual Benet Valentí formava part. Aquesta fou una entitat que va promoure i construir una gran quantitat d'habitatges socials i equipaments. El fons ha estat donat per la seva neboda (3 metres lineals).

Ingrés de còpies dels expedients de consells de guerra i depuració de funcionaris

L'Associació de Familiars Represaliats pel Franquisme ha lliurat a l'Arxiu 17 còpies d'expedients de consells de guerra i depuració de funcionaris selvatants. L'objectiu d'aquesta entitat és reivindicar la memòria de les persones represaliades pels tribunals franquistes i recórrer les sentències davant dels tribunals corresponents. Per això consulta els sumaris existents en els arxius militars, en fa còpia i la lliura als arxius comarcals corresponents. L'acte de lliurament de les còpies es va dur a terme el 18 d'octubre passat amb la presència de familiars directes d'alguns dels represaliats.

Ingrés de 13 cartes del Comandant del bloqueig d'Hostalric del 1843

Es tracta de 13 cartes del tinent coronel Antoni de Pol, comandant del bloqueig del castell d'Hostalric, la tardor del 1843. Eren barrejades amb documents del fons patrimonial Pagès i Reig que la Subdirecció General d'Arxius va adquirir recentment. En comprovar que en formaven part només pels moviments circumstancials associats als comerç antiquari, la Subdirecció decidí ingressar-les a l'Arxiu.

Arxiu Històric de Tarragona

Seminari sobre arxius i patrimoni cinematogràfic a Tarragona

L'Auditori de Caixa Tarragona (Pere Martell, 2) va ésser l'escenari de la Trobada Cinema-Rescat 2005, que va centrar el debat sobre els arxius i el patrimoni cinematogràfic. Durant la trobada es van dur a terme activitats didàctiques, diàlegs, tallers, projeccions, sessions golfes i exposicions, com la titulada *Col·leccionisme de cinema a Tarragona*. El seminari va ser organitzat per l'Associació Catalana per a la Recerca i Recuperació del Patrimoni Cinematogràfic i la Unitat d'Investigació del Cinema de la Universitat Rovira i Virgili.

Arxiu Central del Port de Tarragona

II Jornades Tècniques d'Arxius Portuaris

Els dies 9 i 10 de novembre van tenir lloc II Jornades Tècniques d'Arxius Portuaris, dedicades aquest any a "La classificació i la valoració dels documents portuaris". Hi assistiren 39 congressistes, responsables dels arxius de les diferents autoritats portuàries que conformen el sistema portuari estatal. També hi acudiren alguns secretaris i assessors jurídics dels ports així com els representants dels arxius locals. El dimecres dia 9, els actes van tenir lloc a la seu de l'Arxiu Central del Port de Tarragona, organitzador de les Jornades.

La ponència inaugural va ser impartida pel subdirector general d'Arxius, el qual d'acord amb el tema de les Jornades, va centrar la seva exposició en l'experiència catalana en l'avaluació de documents.

A continuació va tenir lloc una Taula Rodona en la que es va debatre sobre la necessitat de crear una Comissió Qualificadora de documents portuaris.

A la sessió de la tarda, l'arxivera del Port de Huelva, va presentar les Actas de las I Jornadas Técnicas de Archivos Portuarios que van tenir lloc el novembre de 2004 en aquell port i van estar dedicades a analitzar el Reglament del Sistema d'Arxius de Ports de l'Estat i de les Autoritats Portuàries. També, com a membre del Grup de Treball encarregat d'elaborar l'esmentat Reglament va fer balanç de les actuacions dutes a terme per aquest grup al llarg de l'any. Seguidament, el Grup de Treball dedicat a l'estudi d'un Quadre de Classificació comú, van exposar el seu treball.

El matí del dijous 10, s'impartí la ponència titulada: La Fototeca de l'Autoritat Portuària de València. Abans de la clausura de les Jornades, la resta de Grups de Treball creats l'any anterior a Huelva, exposaren també la tasca duta a terme i els projectes més immediats. Els grups que han estat funcionant al llarg d'aquest darrer any han estat els següents: un grup encarregat d'elaborar un cens d'arxius portuaris, un altre dedicat a normalitzar els documents d'arxiu, un tercer a la difusió de les activitats dels arxivers portuaris i un quart grup dedicat a l'estudi de la implantació d'un Sistema de Gestió Documental i Pla de Qualitat. Finalment, es va exposar la necessitat de crear un nou grup encarregat de la formació del personal dels arxius portuaris.

El proper any 2006 està previst que les III Jornades Tècniques d'Arxius Portuaris les organitzi el Port de Vigo.

Arxiu Municipal de Terrassa

**L'ús acadèmic d'un fons d'empresa:
l'Arxiu de l'empresa l'AEG de Terrassa i
la col·laboració amb la UPC**

Des del primer moment el tractament arxivístic dels fons documentals de l'empresa AEG de Terrassa s'ha portat a terme amb l'estreta col·laboració del departament d'enginyeria elèctrica de la Universitat Politècnica de Catalunya i els arxius administratiu i l'arxiu històric comarcal de Terrassa.

En aquest sentit, una de les primeres intervencions va ser ordenar i classificar els dibuixos tècnics i tota la documentació descriptiva dels motors i aparells que fabricava l'empresa. Aquest treball va ser realitzat per tres becaris estudiants de la

UPC de Terrassa, dirigits i coordinats pels arxivers de l'arxiu Municipal.

L'objectiu principal és que els estudiants de la UPC puguin realitzar treballs de recerca amb la documentació tècnica d'aquest ric i important fons documental amb la finalitat de recuperar i estudiar els antics motors que fabricava l'AEG.

Seguint en aquesta línia de col·laboració i de treball, s'estan recuperant antigues bases de dades de l'empresa que ajuden a la recerca dels treballs d'història de la tecnologia i a la recuperació d'antigues formes de fabricació.

El departament d'enginyeria elèctrica de la UPC té un gran interès en mantenir i potenciar aquesta col·laboració per tal de donar a conèixer el fons documental de caire més tecnològic entre els seus estudiants i aprofitar la consulta d'aquest arxiu pels seus estudiants universitaris.

De cara a la difusió general i internacional d'aquest fons, l'Arxiu Municipal i la Biblioteca del campus de la UPC a Terrassa estan treballant conjuntament per posar les bases de dades i els instruments de descripció en les seves pàgines web i poder donar a conèixer tota la informació.

Finalment destaquem que el passat mes de novembre, l'empresa va fer donació de tot el fons d'imatges: 1683 positius, 523 negatius, 29 gravats, 8 diapositives (còpies) i 1 pel·lícula. L'abast cronològic d'aquesta col·lecció és entre els anys 1920 – 1990.

Arxiu Comarcal del Vallès Oriental

Ingressen diversos fons de cambres agràries

Durant els mesos d'octubre i novembre han estat ingressats els fons documentals de deu antigues cambres agràries (abans *Hermandades Sindicales de Labradores y Ganaderos*), transferides per l'Oficina Comarcal del Departament d'Agricultura de Granollers. Es tracta de les cambres de l'Ametlla del Vallès (1954-1994), Canovelles (1963-1984), Cànoves i Samalús (1967-1992), Granollers (1949-1994), Llinars del Vallès (1942-1994), Les Franqueses del Vallès (1967-1994), Sant Feliu de Codines (1969-1994), Vallromanes (1980-1986), Vilalba Sasserra (1953-1964) i Vilanova del Vallès (1979-1983). Tots aquests fons té un volum de 7,3 metres lineals; d'algunes cambres va conservar-se només una caixa amb documents (com Vallromanes, Vilalba Sasserra o Vilanova del Vallès) i d'altres tenen molta més documentació com Granollers (2,5 ml), Les Franqueses (1,4) o l'Ametlla (1,1). Esperem intentar recuperar els fons d'altres poblacions, ja que aquesta documentació és molt important per a estudiar l'evolució de l'agricultura a la segona meitat del segle XX.

Conferència sobre l'Arxiu Secret del Vaticà

El 24 de febrer a les 19 hores, el professor de la Universitat de Barcelona Gerard Marí, impartí a

l'Arxiu Comarcal del Vallès Oriental una conferència titulada: "L'Arxiu Secret del Vaticà: una aproximació als seus fons". Marí és un especialista en història medieval i paleografia i realitza sovint estades a Roma per investigar a l'Arxiu del Vaticà, per la qual cosa és un gran coneixedor d'aquest arxiu tan famós i a la vegada desconegut. Aquesta conferència s'emmarca dins les activitats de difusió del nou Arxiu Comarcal situat a Granollers.

La participació dels arxivers catalans al Congrés sobre els arxius municipals en l'Espanya democràtica

Els arxivers catalans han participat al congrés organitzat per el Ministerio de Cultura i l'Ajuntament de Saragossa amb el tema "Los archivos municipi-

pales en la España democrática" que s'ha realitzat a Saragossa els dies 20, 21 i 22 d'octubre d'enguany.

L'objectiu d'aquesta trobada ha estat reflexionar sobre la situació dels arxius municipals d'aquests darrers vint-i-cinc anys, i, a més, avançar en l'anàlisi de les qüestions que avui preocupen als professionals com ara els nous reptes de l'administració electrònica, la major accessibilitat dels arxius per part dels ciutadans o el seu paper en la protecció dels drets dels ciutadans i de la transparència informativa.

A més el congrés ha estat enriquit per les aportacions d'opinions i experiències de professionals d'altres camps relacionats com ara els dret administratiu, les empreses de serveis, les universitats o els experts en qualitat o informàtica.

Rerefons

Conferència Internacional de la Taula Rodona d'Arxius 2005 (CITRA) Fina Solà i Gasset, Arxivers sense Fronteres

La 38a Conferència Internacional de la Taula Rodona d'Arxius (CITRA) es va celebrar entre els dies 27 de novembre i 1 de desembre de 2005 a la ciutat d'Abu Dhabi als Emirats Àrabs Units, amb el lema "Records and Archives in a Global Age".

L'acte inaugural fou presidit pel Ministre de la Presidència i pel Ministre d'Informació i Cultura dels Emirats Àrabs, alhora del President i Vice-president del Consell Internacional d'Arxius (ICA).

Les ponències foren de l'interès dels assistents en la mesura que afectaven directament a la nostra professió d'arxivers, com a gestors de la documentació i informació però també com a ciutadans. Assistiren a les sessions representants de tots els continents.

Les ponències anaren entorn a tres grans eixos com la importància dels arxius en el bon funcionament dels governs, la responsabi-

litat social en una societat de la informació i la necessitat de la prevenció per a evitar danys irrecuperables en el patrimoni documental mundial.

El primer eix fou una crida a la importància dels arxius per a un bon govern i per a un desenvolupament governamental adient, destacant el paper primordial de la transparència com a eina de prevenció de la corrupció i la necessitat d'una bona política de gestió documental i arxius en l'e-government i l'e-business.

El segon eix versava entorn a la responsabilitat social dels agents dominants en la globalització: les multinacionals i les organitzacions no governamentals internacionals principalment, i la seva repercussió en la societat de la informació.

Les darreres sessions foren un repte per al futur, aprendre de la transcendència global i de

les experiències recents. El Director general dels Arxius Nacionals de Indonèsia, va explicar els plans de recuperació posats en marxa per a la salvaguarda del patrimoni documental afectat pel devastador Tsunami a finals de l'any 2004 a la República d'Indonèsia. Un altre experiència que va captivar l'interès dels assistents fou la recuperació dels Arxius d'Iraq, presentada pel Director General de la Biblioteca Nacional i Arxius d'Iraq. Va remarcar que el 60% dels fons de l'Arxiu Nacional es va perdre durant el saqueig d'abril de 2003. Han fet una crida al retorn dels documents que van ésser sostrets per a la recuperació de la memòria.

La importància de plans de prevenció de desastres i la necessitat de cooperació entre els estats per prendre mesures i poder prevenir danys, fou un dels punts claus.

Una vegada finalitzat el congrés va començar l'Assemblea General del Consell Internacional d'Arxius, en la que, Arxivers sense Fronteres (AsF) i l'Associació d'Arxivers de Catalunya (AAC) van assistir-hi amb vot.

Algunes de les resolucions que va acordar l'Assemblea foren proposar a la UNESCO el

dia 27 d'octubre com a Dia Internacional dels Arxius així com demanar a tots els governs el suport a les institucions arxivístiques en la lluita contra la corrupció i promoure el bon govern i la transparència.

Uns altres punts que acordà l'assemblea fou la necessitat d'implementar polítiques nacionals d'arxius amb la col·laboració del Consell Internacional d'Arxius i demanar a les organitzacions de la ONU l'ajut al Comitè de l'Escut Blau per a la prevenció de desastres de patrimoni cultural.

També es va proposar fer una crida als governs a que adoptin mesures legislatives i directrius, per a la gestió documental i arxius, en un moment en què s'està implantant els e-government i e-business. Seguint la mateixa línia es va convidar a les empreses i especialment a les multinacionals a adoptar sistemes de gestió documental per a poder garantir la protecció i l'accés dels documents que també són patrimoni cultural mundial.

La propera Conferència Internacional de la Taula Rodona d'Arxius (CITRA) l'acollirà Curaçao (Antilles Holandeses) a l'any 2006.

Reunió de treball de la Secció provisional d'arxius notariais de l'ICA (ICA/SAN) a Gènova

Pere Puig i Ustrell, membre del Comitè director de la Secció provisional d'arxius notariais

El Comitè Executiu del Consell Internacional d'Arxius (ICA), en reunió celebrada a Sant Petersburg el juny del 2003, va acceptar el projecte de creació d'una Secció d'arxius notariais a proposta d'un Comitè d'iniciativa presidit per Françoise Mosser, responsable

del Minutier central des notaires de Paris, vinculat al Centre historique des Archives nationales de França.

Els objectius de la nova Secció són: conèixer els arxius notariais i les institucions que els produeixen o els conserven; promoure la

preservació, la recerca i l'accés als arxius notariais; definir i endegar programes internacionals per al tractament i conservació d'aquests arxius; impulsar la formació per al coneixement dels fons notariais; privilegiar els sistemes de descripció arxivística normalitzada dels documents notariais; suscitar intercanvis d'experiències; afavorir la cooperació entre notaris i arxivers; estudiar les conseqüències de la desmaterialització dels documents.

La constitució com a Secció provisional fou aprovada a l'Assemblea general de l'ICA celebrada el 27 d'agost del 2004 a Viena, en el marc del darrer Congrés internacional d'arxius. També a Viena tingué lloc el nomenament dels membres del Comitè director de la Secció, amb Paola Caroli, directora de l'Archivio di Stato di Genova, com a presidenta.

La nova Secció, oberta no només als arxivers, sinó també als professionals del notariat i als investigadors, assumeix la tasca de preparar un corpus de referències d'arxivística notarial internacional i engega tres projectes de treball:

Projecte 1.

Balanç de necessitats i recursos en matèria de formació per a la preservació i l'estudi dels arxius notariais i elaboració d'un pla general de formació.

Projecte 2.

Documentació sobre els arxius notariais: enquesta sobre sistemes institucionals i jurídics, bibliografia arxivística notarial i localització de fons notariais conservats en països diferents dels d'origen propi.

Projecte 3.

Intercanvi d'experiències sobre la preservació dels arxius notariais i l'accés a la seva documentació.

La segona reunió de treball de la Secció es va celebrar a l'Archivio di Stato de Gènova els dies 3 i 4 d'octubre del 2005. Seguint les recomanacions de l'ICA, es va fer arribar la convocatòria als arxivers i professionals que s'havien interessat en el tema, de manera que diversos arxivers van acompanyar el Comitè director de la Secció a les sessions de treball que es van realitzar.

El primer dia es van debatre els treballs i propostes realitzats pels responsables de cadascun dels tres projectes engegats. Així, es va aprovar una proposta de programa de for-

mació, es van establir criteris per a una bibliografia d'arxivística notarial i es va discutir el contingut d'una enquesta internacional sobre el marc institucional i jurídic dels arxius notariais.

Entre altres assumptes, a la reunió de Gènova es va informar sobre l'elaboració dels estatuts de la Secció i es va preparar un informe dels treballs en curs per a la CITRA que se celebrà a Abou Dhabi, als Emirats àrabs units, el 29 i 30 de novembre de 2005.

Els membres del comitè procedents de Bèlgica i de Catalunya van exposar les característiques dels fons notariais dels països respectius i es va destacar el gran interès del treball *Els fons de protocols de Catalunya. Estat actual i proposta de sistematització*, publicat recentment per l'Associació d'Arxivers de Catalunya, com a exemple i model a seguir per al coneixement i la conservació dels fons notariais d'arreu del món.

La jornada es va acabar amb una visita a l'Archivio di Stato i, especialment, als fons notariais que conserva, amb el manual notarial més antic d'Europa (de Giovanni scriba, any 1154), vuit registres del segle XII, més de 150 del segle XIII i més de 400 del XIV. Al vespre, el mateix arxiu estatal de Gènova va oferir un sopar als assistents a la reunió.

El segon dia el notari i professor senyor Carosi va pronunciar una conferència sobre el notariat a Itàlia, amb referències a la reglamentació, la producció documental i les perspectives professionals. Després es va visitar la Cambra de notaris de Gènova i l'Arxiu notarial del Districte de Gènova. Cal destacar que els notaris han de presentar cada dos anys a l'arxiu de districte corresponent totes les escriptures protocolades, les quals són inspeccionades en forma i en contingut. Són consultables per motius de recerca els protocols de més de cent anys, antiguitat prevista per a llur ingrés a l'arxiu estatal corresponent.

En definitiva, s'ha avançat en els treballs corresponents als tres projectes engegats, s'ha obtingut una informació molt interessant i exhaustiva del notariat italià (destacable tant per la seva tradició històrica com pel sistema arxivístic vigent) i s'ha gaudit de contactes profitosos amb professionals dels arxius i del notariat.

La Secció disposa d'un espai de treball al lloc web de l'ICA, al qual es pot accedir directament: www.ica.org/san.

La secció d'Arxius d'Esports del Consell Internacional d'Arxius (ICA/SPO)

Fina Solà i Gasset, Arxivera del Museu Marítim de Barcelona

La Secció d'Arxius d'Esports del Consell Internacional d'Arxius fou aprovada la seva creació provisional l'any 2004, dins el marc del 15è. Congrés Internacional d'Arxius a Viena. A partir d'aquest moment ha estat una secció amb uns objectius que ja foren definits l'any 2003 a Sant Peterburg.

Aquest objectius els podríem resumir en promoure la preservació, recerca i accés dels arxius i fons documentals de l'esport arreu del món, amb el recolzament de les noves tecnologies. En identificar els arxius i fons documentals, tan si estan organitzats com els que estan en perill de destrucció i al mateix temps intentar la cooperació dels moviments esportius locals, nacionals i internacionals, entre d'altres, per a portar a terme aquests objectius.

A principis de l'any 2005 es va reunir la secció per segona vegada des de la seva constitució, a la ciutat de Turín, ja que és la ciutat que acollirà l'any 2006 els jocs olímpics d'hivern.

D'aquesta reunió a la ciutat de Turín, va sortir la proposta d'organitzar una jornada internacional sobre els arxius i fons documentals d'esports per tal de poder difondre, mitjançant experiències, la necessitat de salvaguardar el patrimoni documental referent al món de l'esport. Es va proposar dur a terme aquesta jornada a principis de l'any 2007, després dels jocs olímpics d'hivern i de les olimpíades universitàries a Turín. Vam considerar que era el lloc idoni per a poder posar en pràctica un dels objectius de la secció com és la difusió d'aquest patrimoni i el seu valor com a història de la humanitat.

Durant l'estada a Turín, vàrem visitar l'arxiu de la Real Societat de Gimnàsia de Turín

que fou fundada l'any 1844, l'arxiu del Museu de l'esport Alpí, l'Arxiu de l'estat de Turín, etc.

Un dels primers objectius que es va marcar a Turín, fou el de visitar els fons documentals produïts per als Jocs Olímpics de Barcelona'92, que pels membres de la secció ha estat considerada com una seu olímpica en què es va promoure el seu tractament tècnic, la seva ubicació posterior als arxius municipals i per tant el seu posterior accés.

Paral·lelament, s'està fent una tasca de recerca de fons documentals d'esports (especificant la necessitat d'identificar els d'esports marítims) d'arreu del món, mitjançant un qüestionari.

Els membres del grup, paral·lelament estan portant a terme tasques de difusió, mitjançant articles, intervencions en jornades sobre la història del món de l'esport i d'aquesta manera difondre el valor d'aquesta documentació i millorar els canals de recerca.

El dia 28 de novembre de 2005, i amb motiu de la 38a Conferència Internacional de la Taula Rodona d'Arxius (CITRA) que es va celebrar a la ciutat d'Abu Dhabi als Emirats Àrabs Units, el president de la secció ICA/SPO va convidar a tots els membres del comitè executiu de la secció a Abu Dhabi, en la que vam poder gaudir de les noves instal·lacions de l'Arxiu Nacional dels Emirats Àrabs.

Vam explicar les tasques que cada membre del comitè executiu havia anat fent durant aquests mesos. La secció té una vida d'un any i escaig però ha estat activa en tot moment i la participació dels membres és molt positiva.

Finalment, amb la col·laboració del Consorci de les Drassanes Reials i Museu Marítim de Barcelona, de la Subdirecció general d'Arxius

de la Conselleria de Cultura de Generalitat de Catalunya, l'Arxiu Municipal de l'Ajuntament de Barcelona i l'Associació

d'Arxivers de Catalunya, la propera reunió de la secció es durà a terme a Barcelona a finals de setembre de 2006.

DLM fòrum 2005

Lluís Cermeno Martorell

Entre els dies 5 i 7 d'octubre de 2005 es va celebrar el DLM fòrum a la ciutat de Budapest. El tema central de la conferència va ser "Els documents electrònics com a suport al Govern electrònic i als arxius digitals". Certament la presentació d'experiències en govern electrònic va ser força rellevant, destacant els programes de diversos Estats de la Unió Europea com DOMEA (Alemanya), e-DAVID (Bèlgica), PRONOM (Gran Bretanya), NOARK (Noruega) o els de dos països que estan influïnt fortament en l'extensió del e-govern, com són els programes ERA (Estats Units) i ADRI (Austràlia). Un factor comú a tots els programes és que es basen en l'aplicació dels principis en gestió de documents presents a la norma ISO 15489 (2001).

Seguint l'exposició que va fer Angelika Mene-Haritz, les fases d'implantació de l'e-govern serien: la primera: definició d'estratègies; la segona buscar solucions als conflictes i presa de decisions; la tercera: implementació i la quarta: avaluació i redisseny. Les Administracions capdavanteres, com les abans esmentades, han definit les estratègies generals i estan actualment desenvolupant les fases segona i tercera. En la fase segona (identificació de problemes) cal remarcar que hi ha un seguit de "conflictes" que es van anar citant recurrentment; com per exemple la validesa jurídica dels documents electrònics en els diversos sistemes jurídics de la Unió i la seva la validesa transfronterera, la necessitat de disposar d'autoritats de certificació digital. Un altre dels elements abastament comentat pels diversos ponents ha estat la preservació de la documentació digital. En aquest aspecte es coincideix en les grans possibilitats que ofereix l'ús del llenguatge XML o l'aplicació de normes OAIS. És recomanable la ponència de Karl Wessbrandt centrada en el concepte d'interoperabilitat i

d'ús de XML. Considera com avantatges d'aquest llenguatge la facilitat d'identificació, visualització i emmagatzemament dels documents, la disponibilitat dels documents a llarg termini o esmenta inconvenients com aspectes legals o d'interoperabilitat semàntica.

Un altre aspecte destacat del Forum ha estat l'anunci de l'inici dels treballs que han de permetre l'elaboració de MOREQ 2; una nova versió d'aquesta norma que coincideix amb la revisió de la norma ISO 15489. Les línies mestres de MOREQ 2 són: la voluntat de fer-lo més modular i flexible, desenvolupar materials per poder testar, mantenir l'actual nivell de qualitat de la norma, incorporar un capítol 0 on els diversos governs puguin incloure la seva legislació específica sobre els documents electrònics i, finalment, cobrir noves àrees. D'aquest darrer punt podem destacar la voluntat d'incorporar ajuts pel control i accés als documents, i detallar millor aspectes com la conservació i la disposició, l'exportació i transferència dels documents, la preservació i la gestió de les metadades, incorporant en aquest àmbit la ISO 23081 sobre gestió de metadades.

Una reflexió final és el desenvolupament desigual que s'està produint en el si de la Unió Europea sobre l'impuls de les polítiques en govern electrònic i conseqüentment dels sistemes d'ERM. Els països baixos, escandinaus, bàltics, Gran Bretanya i Alemanya estan al capdavant d'aquests processos, en fases força avançades. En canvi estats com Itàlia, Portugal, Espanya o França gairebé no han presentat experiències innovadores en gestió de documents electrònics.

Disposeu de les ponències i comunicacions en línia a l'adreça: http://www.magyarorszag.hu/dlmforum2005/program_en.html

Memòries d'un arxivador de secà

Albert Villaró

Realització

L'arxivador sent un soroll a baix. Primer la porta, que grinyola, i després algú que trasteja. No és un investigador tímid, perquè aquests es queden al peu de l'escala, hores, si convé, però no fan soroll. "Són lladres!", imagina, amb una emoció continguda, i comença a planejar alguna acció heroica per capturar-los i conduir-los davant de la justícia, ni que sigui amb el concurs necessari de la policia municipal. Però és difícil atacar l'enemic sense veure abans la pinta que fa ni quantificar-ne els efectius. L'arxivador agafa una capsa amb manaments de pagament per utilitzar-lo –si mai convé– com a projectil, i baixa poquet a poquet els primers graons de l'escala. No és pas un lladre. És un senyor que porta una armilla de safari, amb moltes butxaques, i comença a introduir a la sala de consulta mànegues de fils i maletes d'alumini. Interrogat amb educació sobre quines són les seves intencions, manifesta que pensa convertir temporalment aquell espai en sala de realització de l'emissió del

ple municipal, que serà retransmès a totes les llars de la ciutat i rodalies gràcies als serveis tècnics de la televisió local. Ah. Vaja. Ves per on. Tenim televisió local! Ni que el ple sigui el Festival d'Eurovisió. Ves per on. I com és que l'arxiu ha estat distingit per aquest immemes-cut honor? Oh, és que abans ho fèiem en un altre despatx, però aquí no cal passar tants fils, i no fa tan lleig. Me'n faig càrrec, però, ¿Ja sabeu que això és l'arxiu, i que hi ha documentació diguem-ne escassa, i valuosa, i que necessita una certa protecció, i intimitat? No, no ho sabia. Li era igual. Bé és cert que, en alguna ocasió anterior, un regidor havia proclamat que un arxiu és un magatzem de papers. Ah. Molt bé. Si al realitzador li era igual, a l'arxivador no pas. Comença l'estira i arronsa, negociacions delicades. El vell debat entre la preservació de la memòria i la llibertat d'expressió. L'arxivador, en un gest de *fair play*, s'estima més no dir qui va guanyar. La retransmissió del ple, això sí, va quedar molt lluïda.

Bibliografia

AILLARGEON, Diane. "La déontologie du métier d'archiviste". A: *Archives*, vol. 37, n. 1 (Sillery, Québec, 2005-2006), p. 3-32.

ALTURO I PERUCHO, Jesús. "A propòsit de la publicació dels diplomes de la Catalunya carolíngia", *Estudis Romànics*, XXVII (Barcelona, 2005), p. 289-297.

ALLABERT, Marigeorges; PAILHÈS, Claudine. *La frontière pyrénéenne. Guide des sources d'archives des relations et espaces transfrontaliers pyrénéens. France-Andorre*. Foix: Conseil General de l'Ariège, 2005. 693 p.

Arxiu Comarcal de la Cerdanya. Puigcerdà: Arxiu Comarcal de la Cerdanya, 2005. [16] p.

Associació d'Arxivers de Catalunya. *Publicació commemorativa de XX aniversari [1985-2005]*. Barcelona: Associació d'Arxivers de Catalunya, 2005. 109 p.

BERNAT, Pasqual, Mossèn Francesc Mirambell i Giol (1761-1822). *Naturalista i erudit del Lluçanès*. 2ª edició. Prats de Lluçanès: Centre d'Estudis del Lluçanès, octubre 2005. 103 p.

BORRELL, Àngels; BELLO, Carme. *Conservació de documents de gran format*. Lleida: Pagès Editors, 2005. (Paeria 0). 104.

BOSOM, Núria; MARTIN, Olga; SINTES, Montse. *Guia de l'Arxiu Municipal del Districte de Sant Martí*. Barcelona: Ajuntament, 2005. 205 p. (Conèixer Barcelona).

CARDELLACH i GIMÉNEZ, Teresa; SOLER i JIMÉNEZ, Joan. "Arxiu Municipal Administratiu de Terrassa. La intervenció arxivística al fons històric de l'Electra Industrial-AEG Electric Motors (1910-1999)". A: *Terme. Revista d'història*, 20 (Terrassa, novembre 2005), p. 11-18.

Cultura jurídica dels advocats catalans del segle XVI: una visió a través dels llibres conservats en biblioteques i arxius de Girona. Il·lustre Col·legi d'Advocats de Girona, 2005. 95 p.

El Receptari de Manresa. Facsímil (segle XIV). Manresa: Publicacions de l'Arxiu Històric de les Ciències de la Salut, 2005. 13 p., CXXX f.

Els documents confiscats/retornats a Catalunya. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura, Arxiu Nacional de Catalunya, 2006. 350 p.

Els últims hereus: història oral dels propietaris rurals giro-nins, 1930-2000. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura, 2005.

Exposició El retorn dels documents confiscats a Catalunya. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura. ANC, 2006. [Fullet]

FERRER, Joan. *Guia dels registres parroquials de la comarca del Ripollès*. Extret dels *Annals* 2003-2004 del Centre d'Estudis Comarcals del Ripollès. Ripoll: Arxiu Comarcal del Ripollès, 2005. 54 p.

Fons processals antics (1338-1835) de l'Arxiu Comarcal de la Cerdanya. Puigcerdà: Arxiu Comarcal de la Cerdanya, 2005. [fullet].

GRAU, Ramon (coord.). *La ciutat i les revolucions, 1808-1868. I, Les lluites del liberalisme*. Barcelona: Institut de Cultura, 2004 (Barcelona Quaderns d'Història, 10).

GRAU i PUJOL, Josep M. T. "Fonts documentals menors per a l'estudi de la banca al Camp de Tarragona, conservades en arxius públics". A: *Quaderns de Vilaniu*, 46 (Valls, 2004), p. 59-63.

HOSTA i REBÉS, Montserrat. "El fons de la concentració parcel·laria de la Vall d'en Bas de l'AHG". A: *El Cartipàs del Plafó: suplement del butlletí d'informació cultural d'Olot*, 26 (Olot, març 2005), p. 2

"La Direcció General de Patrimoni Cultural de la Generalitat de Catalunya restaura els Privilegis de Teià (1505)". A: *Butlletí Municipal*. N. 94 (Teià, abril-juny 2005) p. 12.

LÓPEZ RODRÍGUEZ, Carlos. "¿Son éticos los códigos deontológicos archivísticos?". A: *Revista del Archivo General de la Nación*, 25 (Lima, 2005), p. 177-187.

MAÑE I MAS, Maria Cinta. *Catàleg dels pergamins municipals de Barcelona. Anys 885-1334 (Volum I)*. Barcelona: Arxiu Municipal de Barcelona. Institut de Cultura: Arxiu Històric de la Ciutat, 2004. 291 p.

MASCARELLA i ROVIRA, Jordi. "Els notaris de Ripoll en l'època moderna, entre l'escriptura pública i la privada". A: *Annals del C.E.C.R. (2003-2004)* (Ripoll, 2005), p. 143-183.

Oppidum. Revista cultural del Solsonès. 4. Solsona: Arxiu Comarcal del Solsonès, Centre d'Estudis Lacetans, desembre 2005. 172 p.

PORTA i BALANYÀ, Josep M. "L'Arxiu Comarcal organitza la jornada cinematogràfica Imatges que fan història". A: *El Foradot. Revista bimestral de Montblanc*, 32 (Montblanc, setembre-octubre 2005), p. 21-22.

PRAJAPATI, C.L. *Conservation of Documents: Problems and Solutions: Policy Perspectives*. New Delhi: Mittal, 2005. 373 p.

PUIGVERT I GURT, Xavier. "La documentació sobre la fortificació d'Olot de 1875". A: *El cartipàs*, 2 (Olot, desembre 2005), p. 2.

ROMAGUERA i RAMIÓ, Joaquim. *Silenci, rodem! : història del cinema a les comarques gironines*. Col·legi de Periodistes de Catalunya. Demarcació de Girona, 2005. 709 p.

SANTA-MARIA BATLLÓ, Glòria. *Barcelona 1843. Progressisme versus muralles*. Barcelona: Institut de Cultura. Arxiu Històric de la Ciutat, 2005, 87 p. (Quaderns del Seminari d'Història de Barcelona; 18).

Terme. Revista d'història, 20. Terrassa: Centre d'Estudis Històrics de Terrassa i Arxiu Històric Comarcal de Terrassa, novembre 2005. 232 p.

TEY I FREIXA, Roser. *Danys humans a la Guerra de Successió. El testimoni dels expedients matrimonials de Barcelona, 1714-1715*. Barcelona: Institut de Cultura. Arxiu Històric de la Ciutat, 2005, 77 p. (Quaderns del Seminari d'Història de Barcelona; 17).

TORNER i PLANELL, Jordi. "L'Arxiu de Manresa, cinc anys com a Arxiu Comarcal". A: *Dovella. Revista cultural de la Catalunya central*, 88-89 (Manresa, 2005), p. 5-8.

ZIMMERMANN, Michel. *Écrire et lire en Catalogne [IXe-XIIIe siècle]*. 2 vol., Madrid: Casa de Velázquez, 2003. 1403 p.

ARXIUS. Butlletí de la Subdirecció general d'Arxius. Número 45, hivern 2005.

Edita: Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

Redacció: Subdirecció general d'Arxius, carrer Portaferrissa, 1 -Palau Moja-, 08002 Barcelona

A/e: arxius.cultura@gencat.net - <http://cultura.gencat.net/arxius>

Direcció i secretaria: Subdirecció general d'Arxius. Àrea de Coordinació general d'Arxius.

Secció de Projectes i Protecció del Patrimoni Documental

Consell de redacció: R. Alberch i Fugueras, F. Balada i Bosch, L. Cermenó i Martorell,

M. Corominas i Noguera, M. Font i Vinyes, R. Ibarra i Ollé, A. Magrinyà i Rull, B. Martínez i Raduà,

X. Pedrals i Costa, R. Planes i Albets, P. Puig i Ustrell, J. Serchs i Serra, A. Villaró i Boix.

Disseny gràfic: America Sanchez i Albert Planas / Tipografia: PMN Caecilia.

Impressió: Printing Súria, SL. / Tiratge: 2.500 exemplars

Dipòsit legal: B-17.466-93 / ISSN: 1133-3774